

kočárových koní v Kladruzech nad Labem, která je navíc komponovaná jako umělecké dílo krajinářského umění. Meziúřední výbor pro světové dědictví je ve svém rozhodování o zápisech na Seznam světového dědictví suverénní a je to jeho smluvně garantovaná výsada. I kdyby však v případě nominované krajiny rozhodl negativně, což si samozřejmě nepřejeme a pozorně bychom vyhodnotili argumenty, které by k případnému odmítnutí zápisu nominované krajiny mohly vést, je rovněž smluvně garantovanou skutečností,¹⁸ že to nesmí být v žádném případě vykládáno tak, že nominovaná krajina nemá výjimečnou světovou hodnotu pro jiné účely, než jsou ty, které vyplývají ze zahrnutí do Seznamu světového dědictví.

Roman ZÁMEČNÍK

■ Poznámky

a jsou to seznamy památek, jejichž nominaci na Seznam světového dědictví hodlá daný stát v horizontu příštích pěti až deseti let předložit. Platí zásada, že nemůže být konkrétním státem nominována památka, kterou neuvedl ve svém indikativním seznamu, ale ne vše, co uvedl ve svém indikativním seznamu, musí nutně nominovat. Stručně se dá říci, že indikativní seznamy jsou jakýmsi záměry smluvních států, pokud jde o nominaci památek na Seznam světového dědictví.

18 Článek 12 Úmluvy o světovém dědictví.

Analýza stavu depozitárních prostor a sestavení projektu k jeho zlepšení pomocí Metodiky reorganizace muzejního úložiště (RE-ORG)

Ochrana movitého kulturního dědictví je součástí státní kulturní politiky od roku 1991. Od tohoto roku jsou každoročně ze státního rozpočtu prostřednictvím kapitoly Kultura uvolňovány značné finanční prostředky na podporu ochrany movitého kulturního dědictví. Hlavní hrozby pro movité kulturní dědictví ČR představují krádeže a další nezákonná činnost, požáry, nelegální vývozy a nepříznivé vlivy prostředí (např. teplota, světlo, prach, biologičtí škůdci).¹ Mezi další příčiny poškození sbírek dále patří mechanické poškození nevhodným uložením nebo vystavením, nevhodnou manipulací, nevhodným ošetřováním aj. Soubor opatření zpomalující a minimalizující možná rizika poškození kulturních předmětů se obecně nazývá preventivní konzervace.

Památkové objekty jsou v neustálém procesu inovace a zlepšování preventivní péče o mobiliární fondy. Přestože je tato problematika poměrně složitá, je ne-

1

ustále doplňována novými poznatky opírajícími se o exaktní výzkumy a progresivně se vyvíjející bádání. V současné době jsou díky tomu již známé a osvědčené tituly *Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené*² či *The National Trust Manual of Housekeeping*³ doplněny dalšími zajímavými projekty české provenience, mezi které například patří norma ČSN/ISO 11799 *Informace a dokumenty. Požadavky na ukládání archivních a knihovnických dokumentů*,⁴ dále metodické publikace věnované péči o knihovní fondy,⁵ průzkumům fyzického stavu novodobých knihovnických fondů,⁶ hodnocení vlivu kvality ovzduší na knihovní a archivní fondy,⁷ preventivní konzervaci fotografických materiálů,⁸ vytváření trvale udržitelného prostředí pro uložení tradičních oděvních součástí v depozitářích⁹ nebo způsobu ukládání textilu.¹⁰ V blízké době je pak plánováno vydání metodik vztahujících se k uchovávání předmětů kulturní povahy s akcentem na optimalizaci podmínek dlouhodobého uložení¹¹ a vydání série metodik zabývajících se historickým fotografickým materiálem.¹²

■ Poznámky

1 Pavel Jirásek, Historie, metody a výzkumné projekty v oblasti dlouhodobého uchování kulturního dědictví v ČR, in: *Metodika ukládání předmětů kulturní povahy* [online], <http://naki-mupkp.cz/?q=node/61>, vyhledáno 20. 6. 2017.

2 Ivana Kopecká et al., *Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené*, Praha 2002.

3 *The National Trust manual of housekeeping: the care of collections in historic houses open to the public*, Boston 2006.

4 ČSN ISO 11799 (01 0169) *Informace a dokumentace – Požadavky na ukládání archivních a knihovnických dokumentů*, Praha 2006.

5 Ludmila Ouradová – Petra Vávrová et al., *Metodika preventivní péče o knihovní fondy ve specifických podmínkách památkových objektů ve správě NPÚ, České Budějovice* 2015.

6 Petra Vávrová – Jiří Polišenský et al., *Metodika průzkumu fyzického stavu novodobých knihovnických fondů*, Praha 2013. Dostupné online na <http://text.nkp.cz/o-knihovne>

2

Obr. 1. Irák, Slemani Museum, stav před reorganizací. Foto: Fotoarchív Simon Lambert, CCI.

Obr. 2. Irák, Slemani Museum, stav po reorganizaci. Foto: Fotoarchív Simon Lambert, CCI.

/projekty-a-programy/vyzkum-a-vyvoj-naki/virtualni-depozitarni-knihovna/jednotlive-cinnosti-v-projektu-vdk/certifikovane-metodiky/metodika-pruzkumu-fyzickeho-stavu-novodobych-knihovnickych-fondu, vyhledáno 24. 6. 2017.

7 *Sborník workshopu projektu NAKI DF1P010VV020 Metodika hodnocení vlivu kvality ovzduší na knihovní a archivní fondy: 24. listopad 2015, Praha* 2015.

8 Ivana Kopecká – Tomáš Štanzel, *Metodika pro preventivní konzervaci fotografických materiálů*, Praha 2015, dostupné online na http://www.ntm.cz/data/veda-a-vyzkum/Metodika_pro_preventivni_%20konzervaci_fotografickych_materialu.pdf, vyhledáno 24. 6. 2017.

9 Markéta Hrubanová, Hana Polášková et al., *Certifikovaná metodika vytvoření trvale udržitelného prostředí pro uložení tradičních oděvních součástí v depozitářích*, Praha 2016, dostupné online na <http://konzervovani.sci.muni.cz>, vyhledáno 24. 6. 2017.

10 Zdenka Kuželová – Richard Ševčík et al., *Certifikovaná metodika způsobů ukládání textilu*, Praha 2016, dostupné online na <http://konzervovani.sci.muni.cz/?page=ukladani-textilu>, vyhledáno 24. 6. 2017.

11 V rámci projektu NAKI DF13P010VV016 (2013–2017) jsou připravovány metodiky: *Metodika uchovávání předmětů kulturní povahy a Preventivní péče o předměty kulturní povahy v expozicích, depozitářích a zpřístupněných autentických interiérech*. S vizí a dosavadními výsledky projektu je možné se seznámit na webových stránkách <http://naki-mupkp.cz/> a <https://www.npu.cz/cs/uop-liberec/vedeko-vyzkumnacinnost/naki>, vyhledáno 14. 10. 2017.

12 V rámci projektu NAKI DF13P010VV007 (2013–2017) je mimo jiné připravována metodika *Preventivní péče, uložení, instalace a ochrana historického fotografického materiálu v různých typech pamětových institucí*. S vizí projektu je možné se seznámit na <https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/npu-jako-institute/cinnosti/veda-a-vyzkum/7848-historicky-fotograficky-material-identifikace-dokumentace-interpretace-prezentace-aplikace>

Obr. 3. Indie, IGNCA (Indira Gandhi National Center for the Arts), etnografická sbírka, stav před reorganizací. Sbírkové předměty jsou uloženy na zemi spolu s nesbírkovými. V prostoru se krom ukládání předmětů odehrává mnoho dalších aktivit (ukládání předmětů, příprava výstav, studium a výzkum), aniž by byl účel prostoru jasně definován. Skladovací prostor působil zcela zaplněně, ačkoliv byl obsazen jen asi 20 % z celkového dostupného prostoru. Foto: Fotoarchiv Simon Lambert, CCI.

Obr. 4. Indie, IGNCA (Indira Gandhi National Center for the Arts), etnografická sbírka, stav před reorganizací. Pohled na uložení kolekce stínových loutek a malovaných masek, navržených na sebe na podlaže. Foto: Fotoarchiv Simon Lambert, CCI.

Obr. 5. Indie, IGNCA (Indira Gandhi National Center for the Arts), etnografická sbírka, stav po reorganizaci. Kovový regál pro umístění kolekce malovaných masek. Foto: Fotoarchiv Simon Lambert, CCI.

Obr. 6. Indie, IGNCA (Indira Gandhi National Center for the Arts), etnografická sbírka, stav po reorganizaci. Pro uložení stínových loutek byl použit nevyužívaný výstavní panel. Foto: Fotoarchiv Simon Lambert, CCI.

Národní památkový ústav věnuje zkvalitnění preventivní péče o mobiliární fondy, konkrétně oblasti, která se zabývá způsobem uložení a vystavení předmětů, vhodným ošetřováním nebo způsobem uchopení mobiliárních předmětů, čím dál více pozornosti (např. tematicky zaměřená školení, metodicky působící studijní depozitář mobiliárních fondů v Plasích). Přesto se jedná o oblast správy, které se například ve srovnání s odborným zpracováním fondu dostává méně zájmu, než by bylo potřeba. Důvod je zcela jednoduchý. Zatímco odborné zpracování fondu, jehož výstupem jsou výstavy, publikace a články, často zviditelní a zatraktivní určitý objekt či předmět a přinese do rozpočtu objektu větší zdroje financí, méně viditelné činnosti, jako je řízení a modernizace uložení předmětů v depozitářích, jsou stále zanedbávány. Problém často spočívá v nedostatečném personálním obsazení potřebných pracovních pozic spolu s omezenými časovými možnostmi a nedostatkem profesionálního vybavení a prostoru, kde by bylo možné činnosti adekvátně provádět. I když jsou ze strany NPÚ každoročně vyčleněny finanční prostředky na konzervaci či restaurování vybraných předmětů z mobiliárních fondů, vždy se jedná o předměty, které se buď již na prohlídkové trase hrádů a zámků nacházejí, nebo se jejich užití zde plánuje. V rámci značného množství předmětů v depozitářích se však jedná o zlomky z celkového počtu. Kvalitní uložení v depozitářích či správný způsob vystavení v instalaci je tak mnohdy jediný luxus, který většině předmětů můžeme dopřát. Tím spíš, že při špatném způsobu ukládání a instalace dochází k dlouhodobému mechanickému namáhání, které může vést až k poškození předmětu.¹³

3

4

Problematickou oblast péče také představuje velikost a množství depozitářních prostor, které jsou pevně včleněny do hmoty památkového objektu nebo jeho areálu. Jejich rozšíření, které by umožnilo uvolnění zaplněného skladovacího prostoru, stejně jako stavba nebo adaptace prostor či budov nových, většinou nejsou reálné. Situace je navíc komplikovaná značnou dávkou skepticismu odpovědných pracovníků ohledně stavu a prostoru pro uložení předmětů. Jak se ale pokusíme ukázat, vždy je možné učinit změny, které kvalitu uložení fondu významným způsobem zlepší.

Tento problém netrápí pouze památkové objekty v České republice. V roce 2007 zahájily mezinárodní organizace ICCROM¹⁴ a UNESCO¹⁵ společný projekt zaměřený na preventivní ochranu ohrožených muzejních sbírek v rozvojových zemích. Tento projekt měl za cíl zlepšit muzejní dovednosti a poskytnout nástroje pro analýzu dokumentačních systémů a skladovacích prostor, které by usnadnily ochranu, výzkum a vzdělávání a zabránily krádežím a nedovolenému vývozu. Vedení obou organizací cítilo, že tyto dvě otázky vyžadují silnější politickou podporu a větší zapojení rozhodovacích činitelů na institucionální i profesní úrovni. V roce 2011 si proto stanovily obě organizace za cíl zjistit, jaké jsou aktuální problémy, před kterými stojí muzea po celém světě. Byly obeslány kulturní instituce ve 136 zemích a následně se analyzovalo 1 490 odpovědí, ze kterých byl vyhodnocen nejaktuálnější problém – nedostatečná kapacita úložných prostor.¹⁶ Bezprostřední riziko spojené s kapacitními nedostatky souvisí s obtížným přístupem k předmětům, s nebezpečím jejich poškození při manipulaci nebo s jejich eventuálním nedohledáním při pravidelných inventarizacích.¹⁷ V souvislosti se stísněnými úložnými podmínkami je pro instituce náročné využívat sbírky pro výzkum nebo vzdělávání, nemluvě o problematickém postupu v případě nou-

5

6

■ Poznámky

-pece-a-ochrana-v-kontextu-zakladnich-typu-pametovych-instituci, vyhledáno 2. 10. 2017.

¹³ Jan Josef, Úvod do preventivní konzervace, in: *Úvod do muzejní praxe*, Praha 2010, s. 161–244, zde s. 200.

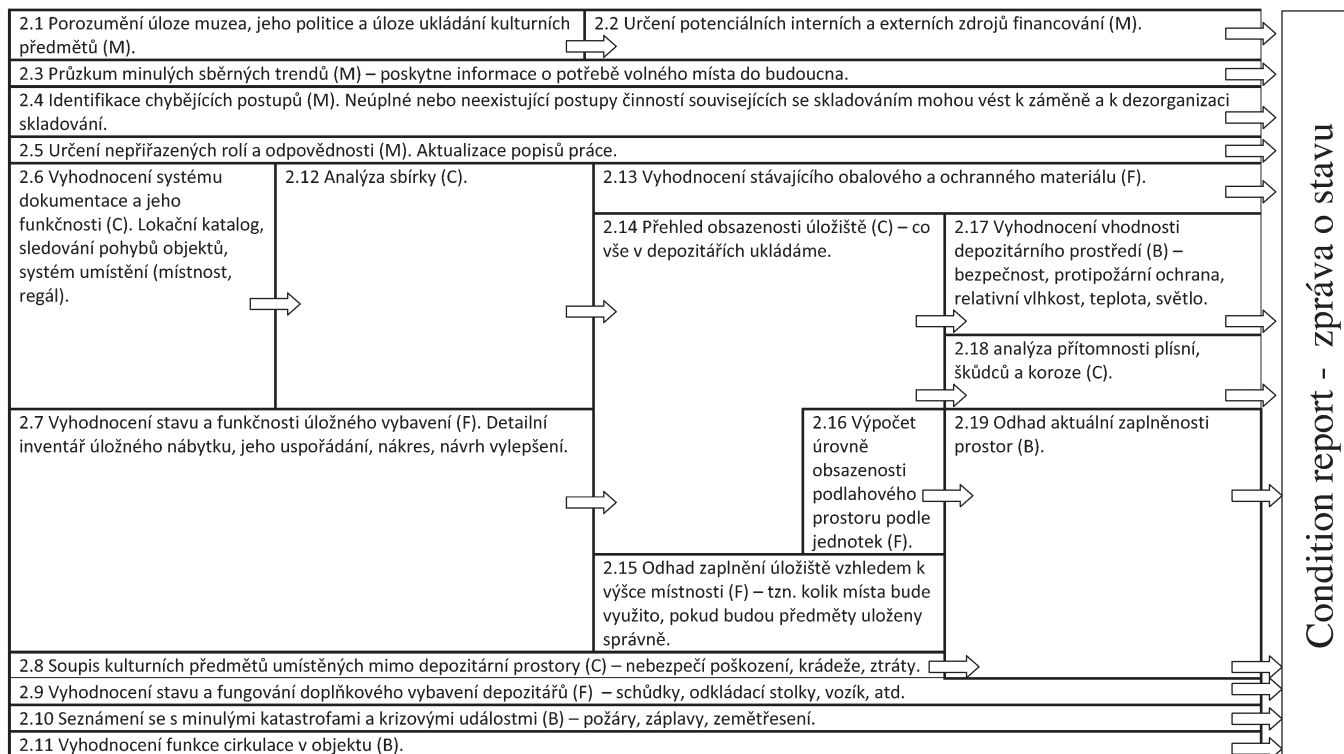
¹⁴ Mezinárodní centrum pro studium zachování a restaurování kulturních statků.

¹⁵ Organizace spojených národů pro vzdělávání, vědu a kulturu.

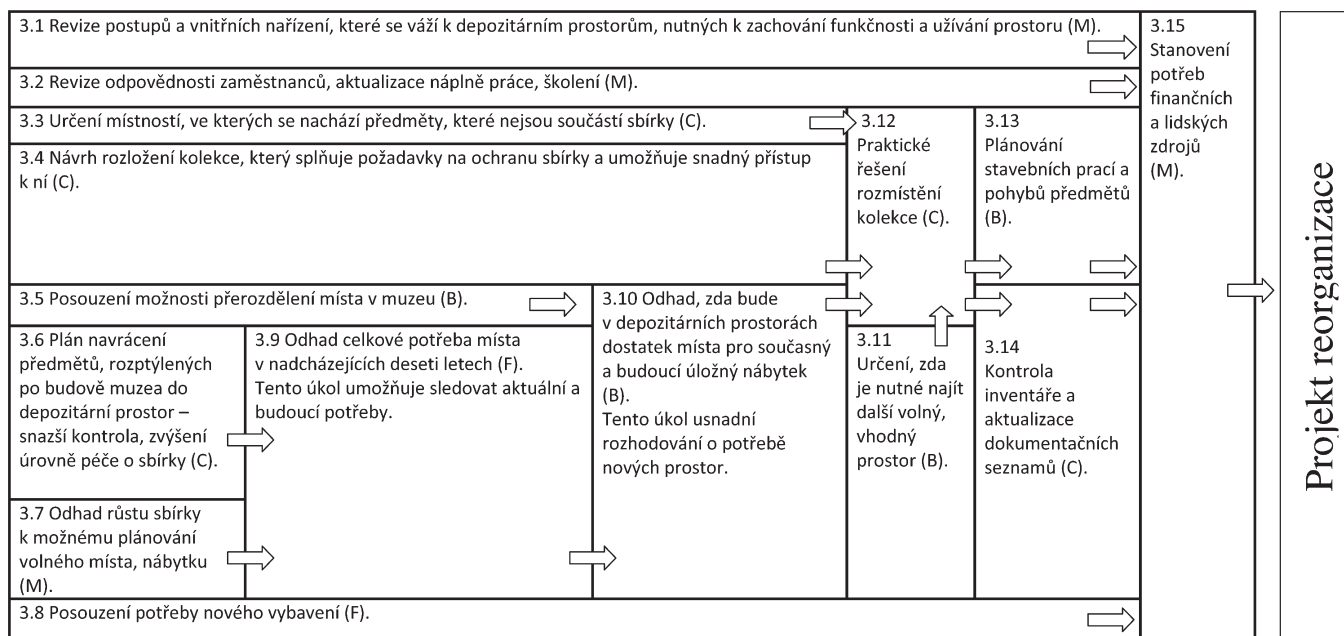
¹⁶ Souborná zpráva o výzkumu k nahlédnutí na http://re-org.info/images/survey/2011storagesurveyresults_en-libre.pdf, vyhledáno 24. 6. 2017.

¹⁷ Viz http://re-org.info/index.php?option=com_flexicontent&view=items&cid=10:easy-1-step&id=34:storage-re-organization-methodology, vyhledáno 20. 6. 2017.

Tabulka č.1: Schéma postupu při řešení druhé fáze projektu

Tabulka č. 2: Schéma postupu při řešení třetí fáze projektu

Tab. 1. *Schéma postupu při řešení druhé fáze projektu, jejímž výstupem je zpráva o stavu ukládání (Condition report).*

Tab. 2. *Schéma postupu při řešení třetí fáze projektu, jejímž výstupem je projekt reorganizace depozitárních prostor.*

zových situací.¹⁸ Přitom platí, že zatímco existuje mnoho publikací a studií, které se věnují plánování a stavbě nových depozitárních prostor,¹⁹ literatura zabývající se koncepčním řešením, které by vedlo k zlepšení stavu ve stávajících prostorách, prakticky neexistuje.²⁰

Proto ICCROM reagoval vývojem nových nástrojů určených k řešení konkrétních problémů malých institucí s omezeným přístupem ke zdrojům nebo odbornému technickému poradenství. Díky tomu vznikla mj. *Metodika reorganizace muzejního úložiště* (RE-ORG),²¹ která pomáhá malým muzeím (do 10 000 předmětů) reorganizovat úložné prostory pro lepší přístup k předmětům a jejich ochranu.²² I když je metodika RE-ORG sepsaná pro sbírkotvorné instituce, jejichž situace s kapacitou skladovacích prostor je komplikována neustálým sběrem či akvizicemi, které je nutné operativně řadit a ukládat, lze v ní nalézt inspiraci i pro depozitáře památkových objektů, jejichž fondy narůstají pouze výjimečně díky darům či mimořádným akvizicím.

Metodika reorganizace muzejního úložiště (RE-ORG)

Metodika je založena na postupné metodě, která se zaměřuje na zlepšení stávajících skladovacích prostorů, a ne na plánování a výstavbu nových zařízení. Podle ní musejí instituce zabývající se uchováváním kulturních předmětů dodržovat následující klíčové zásady k tomu, aby mohly být jejich skladovací prostory klasifikovány jako vyhovující:

- k dispozici je alespoň jeden vyškolený člen personálu,
- k dispozici je základní dokumentační systém (kompletní a aktuální),
- žádný z předmětů není umístěn přímo na zemi,
- každý objekt má přiřazené umístění,
- každý objekt je možné nalézt během tří minut,
- každým objektem je možné manipulovat bez poškození jiného,
- každý objekt lze identifikovat bez přesunu více než dvou dalších objektů,
- budova je navržena nebo upravena pro ochranu předmětů.

K dosažení těchto zásad Metodika RE-ORG přispívá i praktickými návody a radami. Na adrese <http://www.re-org.info>, odkud je metodika volně ke stažení,²³ jsou k dispozici i další podpůrné materiály, jako jsou pracovní listy popisující význam jednotlivých kroků, poznámky, rady nebo příslušné diskusní body. Pracovní

listy jsou podporovány příklady, formuláři, didaktickými obrázky, online zdroji a dalšími pokyny. Metodika je tudíž značně flexibilní a využitelná pro širokou škálu uživatelů a situací.

Vlastní výklad v rámci Metodiky RE-ORG je rozdělen do čtyř fází: Začínáme; Zpráva o stavu skladování; Projekt reorganizace depozitáře; Implementace reorganizace přímo v depozitářích. Každá fáze zahrnuje řadu úkolů, které jsou seskupeny podle oblasti odpovědnosti: (M) Management, tj. řízení; (B) Building and space, tedy budova a prostor; (C) Collection, sbírka a (F) Furniture & small equipment, tedy nábytek a malá zařízení. Niže je uveden stručný přehled každé fáze.

Fáze 1: Začínáme

Tato fáze pomáhá určit, zda je vůbec nutné začínat s reorganizací. K tomu slouží sebehodnotící dotazník (toolkit), který je ke stažení na stránkách metodiky. Dotazník se používá k získání přehledu o situaci a k identifikaci nejdůležitějších problémů. Obsahuje sérii otázek, které jsou uspořádány do čtyř sekcí odpovídajících výše uvedeným oblastem odpovědnosti. V každé z nich se nachází několik otázek s rozdílně bodovanými možnostmi odpovědi. V závěru dotazníku je pak možné nalézt diagnostickou tabulku, která na základě dosaženého bodového skóre definuje nedostatkové oblasti. Výsledek pak má být hlavním podkladem pro získání souhlasu s navazujícím projektem u řídicích pracovníků.²⁴

Dalšími klíčovými prvky této fáze jsou vytvoření reorganizačního týmu a definice kulturního projektu. Kulturní projekt je jasným a stručným vyjádřením předpokládaného využití ukládané sbírky.

Fáze 2: Zpráva o stavu deponování

Během druhé fáze dochází ke sběru informací, které popisují, analyzují a prezentují aktuální situaci na úložištích ve všech oblastech odpovědnosti (M, B, C, F – viz tab. 1). Součástí zprávy o stavu depozitárních prostor je např. konkrétní určení rolí a odpovědností, vyhodnocení stavu a vhodnosti skladovacího nábytku a pomocného vybavení nebo vyhodnocení funkčnosti přirozené cirkulace vzduchu v objektu. Další částí této fáze je rozbor stavu zaplnění depozitárních prostor. Ty jsou cennou komoditou a udržovat je v bezproblémovém stavu vyžaduje mnoho energie (nároky na bezpečnost, kontrola klimatu, úklid). Měly by proto být vyhrazeny primárně pro uložení objektů, které jsou součástí sbírek. Je pravděpodobné, že časem se v depozitárních prostorách ocitnou i další předměty, např. starší publikace, výstavní panely, vitríny, obalové materiály. Analýza stavu zaplnění depozitárních prostor v takovém případě rychle odhalí, kolik místa lze odstraněním těchto druhotně uskladněných předmětů získat pro rozšíření depozitární kapacity. S touto oblastí souvisí i schopnost vypočítat úroveň obsazenosti podlahového

prostoru podle aktuálně uložených jednotek. Další oblastí hodnocení je pak analýza přítomnosti škůdců, plísní a koroze v úložných prostorách.

Na konci druhé fáze by mělo dojít k vytvoření zprávy o stavu skladování (Condition report), v níž se vyhodnotí zjištěná týkající se klíčových nedostatků ukládání a řízení a která se stane podkladem pro třetí fázi.

Fáze 3: Projekt reorganizace depozitárních prostor

Projekt představuje akční plán pro fyzickou reorganizaci úložných prostor (tab. 2). Každá akce by měla mít přesně stanovený časový rámec a pečlivě identifikované zdroje financování. Úspěch výsledku závisí na srozumitelnosti cílů uvedených v projektu. Je zřejmé, že není možné změnit vše, ale každá změna vedoucí ke zlepšení stavu je vítaná a smysluplná. Stačí se tak například zaměřit na řešení, která se snadno implementují, případně ta, která mohou vyřešit několik klíčových otázek najednou. Velkou inspiraci může přinést konzultace či exkurze do depozitárních prostor institucí podobného rozsahu a financování. V této fázi je také velmi důležité komunikovat se všemi, kterých se reorganizace týká, protože její výsledky už povedou ke konkrétním změnám, a ne pouze k analýze jako ve fázi 2.

Fáze 4: Implementace reorganizace depozitárních prostor

V této fázi reorganizační tým uskutečňuje projekt reorganizace, sleduje jeho pokrok a vytváří vhodné předpoklady k zajištění jeho udržitelnosti. To vše probíhá na základě úkolů definovaných v třetí fázi, v rámci sta-

■ Poznámky

18 Viz <https://www.connectingtocollections.org/re-org-step-by-step-storage-reorganization-for-small-museums/>, vyhledáno 20. 6. 2017.

19 Bill Bordass – May Cassar (edd.), *Museum Collections in Industrial Buildings. A selection and adaptation guide*. Museums & Galleries Commission, Salisbury 1996. – E. Verner Johnson – Joanne C. Horgan, *Museum collection storage*, Paris 1979. – Alena Selucká – Ivo Štěpánek – Martin Mrázek, *Obecná charakteristika muzejního depozitáře* [online], http://prog-story.technicalmuseum.cz/mck/images/stories/clanky/metodika/obecná_charakteristika_muzejního_depozitáře.pdf, vyhledáno 24. 6. 2017.

20 Viz Josef (pozn. 13).

21 Storage reorganization methodology.

22 Simon Lambert, RE-ORG: A methodology for reorganizing museum storage developed by ICCROM and UNESCO, in: *Réinventer les méthodologies*, č. 6, 2011 [online], <https://ceroart.revues.org/2112>, vyhledáno 20. 6. 2017.

23 Storage reorganization methodology.pdf, <http://re-org.info/en/register/download-the-whole-methodology>, vyhledáno 20. 6. 2017.

24 Viz Lambert (pozn. 22).

noveného rozpočtu. V závěru fáze je důležité vyhotovit zprávu informující vedoucí pracovníky a rozhodovací orgány o celém procesu reorganizace. Ta uzavírá celý projekt, dokumentuje postup provedených prací a slouží jako záznam způsobu využití vynaložených prostředků. Rovněž je to materiál hodnotný pro budoucí badatele.

Možnosti inspirace v oblasti vylepšení způsobu ukládání

Jelikož projekt RE-ORG funguje již několik let, je možné seznámit se s případovými studii jeho aplikace v praxi na <http://www.re-org.info/en/case-studies/re-org-behind-the-scenes> nebo v článku, který je dostupný na <https://ceroart.revues.org/2112>. Z úspěšně realizovaných akcí lze čerpat inspiraci a chuť ke změně, nejen lokační, ale i ke změně v přístupu ke způsobu ukládání. S ukázkami uplynulých RE-ORG projektů je také možné seznámit se na facebookové stránce projektu <https://www.facebook.com/reorgstorage/>.

V roce 2012 byl k projektu RE-ORG připojen projekt Collection Storage Tips and Tricks. Jedná se o dynamický zdroj vytvořený ICCROM a Canadian Conservation Institute (CCI), nabízející na svých webových stránkách <http://re-org.tumblr.com/about> kreativní, efektivní a cenově dostupné ukázky ukládání sbírkových předmětů profesionálů z celého světa.

Další zdrojem sloužícím pro načerpání inspirace v oblasti zlepšení způsobu ukládání sbírkových předmětů může být webová stránka www.pinterest.com. Pod odkazem <https://cz.pinterest.com/jeannemance123/museum-storage-re-org/> je možné najít celou řadu příkladů ukládání různých druhových skupin předmětů (např. vějíře, obuv, klobouky). Lze zde také najít i několik instruktážních videí a podrobných návodů na výrobu úložných krabic a boxů na míru.

Nezapomínejme, že ochrana kulturního dědictví spočívá převážně v prevenci.

Barbora KULHAVÁ

Dvě (tři) knihy o industriálním dědictví

Miloš MATĚJ; Irena KORBELÁŘOVÁ; Ludvík TEJZR. *Kulturní dědictví Vítkovických železáren*. Ostrava : Národní památkový ústav, 2014, 235 s. ISBN 978-80-85034-80-6.

Miloš MATĚJ; Irena KORBELÁŘOVÁ; Ludvík TEJZR. *The Cultural Heritage of the Vítkovice Ironworks*. Ostrava : Národní památkový ústav, 2015, 272 s. ISBN 978-80-85034-86-8.

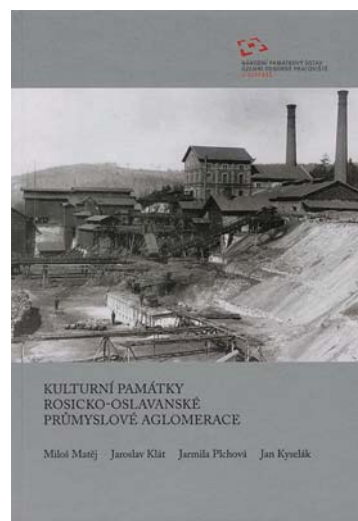
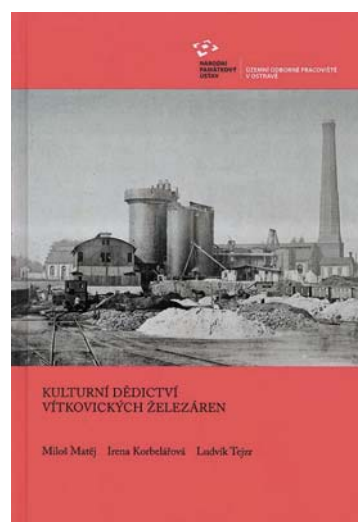
Miloš MATĚJ; Jaroslav KLÁT; Jarmila PLCHOVÁ; Jan KYSELÁK. *Kulturní památky rosicko-oslavanské průmyslové aglomerace*. Ostrava : Národní památkový ústav, 2012, 190 s. ISBN 978-80-85034-67-7.

Již osm let existuje osvědčená řada publikací Národního památkového ústavu, která se zabývá industriálním památkovým dědictvím. Na jejím počátku stála publikace *Kulturní památky ostravsko-karvinského revíru*, vydaná v roce 2009. Její název byl však poněkud matoucí, neboť nemapovala všechny památky uvedeného území, ale ani všechny památky industriální; omezila se „pouze“ na památky spojené s dobýváním uhlí. Neobsahovala tedy ani světoznámý areál Vítkovických železáren. Ty se nedávno dočkaly samostatného svazku, který se jejich problematice může věnovat v dostatečné podrobnosti.

Jak vyplývá ze záhlaví, podařilo se vydat rovněž anglickou verzi publikace. Ta má více stran nejen proto, že anglický překlad je vždy delší než český originál, ale i z toho důvodu, že se do anglického vydání podařilo zajistit řadu dalších nebo vylepšených ilustrací, zejména pokud jde o technická schémata a plány areálů (např. mapy byly v anglické verzi doplněny o zaniklé stavby, které v českém vydání chyběly). Zčásti odlišný je i výběr a rozmístění ilustrací. Anglickou verzi knihy se tedy vyplatí pořídit i českému čtenáři, neboť pouze s oběma svazky bude mít ilustrační doprovod skutečně kompletní.

Těžištěm knihy je přirozeně rozsáhlý areál Vítkovických železáren a související technická infrastruktura, avšak publikace si všímá také navazujícího obytného a sociálního zázemí. Tím navazuje na v roce 1992 vydanou publikaci *Nové Vítkovice : 1876–1914*, zaměřenou především na urbanistickou problematiku.

Publikace začíná *historickými souvislostmi*, ve skutečnosti však jde o vlastní vývoj Vítkovických železáren od počátku do současnosti, členěný na mnoho logických etap. Nad rámec tohoto chronologického sledu jsou sledovány *obecně-historické a kulturně-společenské aspekty Vítkovic* (jako města), a to i v kontextu celé Ostravy. Velmi názornou pomůckou jsou srovnávací mapy železáren v roce 1836, 1853, 1873, 1896 (již včetně nového města) vytvořené (pro celou publikaci) Pavlem Marenem. Na straně 74–75

je i velmi názorné axonometrické zobrazení města (Nových) Vítkovic od Jaroslava Staňka a Miloše Matěje jehož zaangażování do publikace se jeví jako zásadní přínos. Přehlednější by však bylo, kdyby obě uvedené části publikace byly formálně souhradními oddíly. Taková mohla být i část věnovaná *památkové ochraně a hledání nového využití*, ale to vše je pouhá formální výhrada. Podstatný je odborně velmi kvalitní a srozumitelně podaný obsah těchto statí. I posledně uvedená část je z tohoto pohledu velmi důležitá, protože záchrana tak rozsáhlého industriálního areálu představovala a představuje velmi komplikovaný problém. Velká část Vítkovických železáren je národní kulturní památkou a součástí statku nominovaného na Seznam světového dědictví UNESCO. Podařilo se ji konvertovat a otevřít nejširší veřejnosti, což má pro identitu celého Ostravska, ale i propagaci industriálního